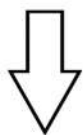

تعطیلات تابستان

تنوع و آمادگی برای فعالیت‌های بعدی

ابوالفضل علیدوست ابرقویی

مسافرت از جمله اقتضائات هر سن و سال، خصوصاً مقطع نوجوانی و جوانی است.

مسافر در حقیقت خوشه‌چین کلاس طبیعت می‌شد. آنچه دانش‌آموزان ما امروزه در کتاب‌های تاریخ و جغرافی به صورت تئوری یاد می‌گیرند، مسافران قدیم در کلاس طبیعت می‌آموختند و بی‌تردید میان این دو نوع آموخته تفاوت‌هاست.

قرآن کریم فلسفه سفر و مسافرت را عبرت از گذشتگان می‌داند. عبرت به معنای عبوری است که همراه با تأمل و دقت باشد. متأسفانه این فلسفه در مسافرت‌های امروزی لایه‌لای برخی حواشی گم شده است.

در عین حال فرصت مسافرت را نباید از دست داد و نیز دستیابی به فلسفه سفر را. در مسافرت به خطه شمال بایستی از درختان جنگلی درس پایداری و استقامت آموخت و از کوه‌ها درس صلابت و وقار؛ در سفر به مناطق مرکزی باید از کویر، درس صداقت و یکرنگی آموخت و در سفر به شیراز و تخت جمشید از کاخ‌های ویران شده، درس بی‌وفایی دنیا و مناصب شاهانه را باید به خاطر سپرد.

چنانچه دفترچه‌ای همراه داشته باشید و خلاصه‌ای از احساسات و یافته‌های روزانه خود در آن یادداشت کنید، همواره گنجینه‌ای از احساس را به همراه خواهید داشت؛ دفترچه‌ای که خاطرات خوش سفر را برایتان تداعی خواهد کرد.

بایستی بر طبق آنچه در ابتدای این نوشتار آمد، رد پای نگرانی و اضطراب را در ذهن و اندیشه دانش‌آموزان و دانشجویان سراغ بگیریم. بهتر است این چندماه را ایام فراغت و بی‌کاری نام نگذاریم، «ایام تنوع و بازسازی» عنوانی است که معقولانه‌تر و منطقی‌تر می‌نماید.

چگونه می‌توان از این چندماه استفاده بهینه کرد، تا از یک‌سو بر تجربیات و اندوخته‌های خود اضافه کنیم و از سوی متفاوت از ماه‌های گذشته برای پرداختن به فعالیت‌های ماه‌های آتی انرژی ذخیره کنیم؟

اولین و مهم‌ترین اقدام در این زمینه طراحی یک برنامه است تا کارهای را براساس «توان»، «هزار» و «فرصت‌هایی مشخص» به پیش ببریم.

در مقاله ماه گذشته به تفصیل در زمینه برنامه‌ریزی مطالبی گفته شد. تکرار آن ضروری نیست، در عین حال بیان این نکته ضروری است که برنامه‌ریزی به معنای طرحی است که حرکت از وضع موجود به وضع مطلوب را متناسب با ابزارها و توان‌مندی‌ها نشان می‌دهد.

شاخص‌های این تعریف را شناخت وضع موجود، نگاه به وضع مطلوب و ایده‌آل و بررسی ابزارهای مورد نیاز تشکیل می‌دهند.

حرکت بدون برنامه‌ریزی چه در طرح‌های کلان

«دیل کارنگی» در کتاب معروف «آیین زندگی»

یکی از راه‌های مقابله با نگرانی و اضطراب را پرداختن به کار می‌داند. این نکته مبتنی بر این اصل است که هرگاه خود را به طور منطقی و معقول مشغول سازیم، اصولاً برای ذهن فرصتی باقی نخواهند ماند که به مسائل اضطراب‌انگیز و نگران‌کننده بپردازد. اگر چه برخی از راه‌کارهایی که نویسنده در کتاب مذکور برای پیروزی بر نگرانی و نیز استمرار زندگی در کش‌وفوس‌های نگران‌کننده جهان ماشینی امروز ارائه می‌کند، برخاسته از فرهنگ خاص محیط نویسنده است؛ اما نمی‌توان از برخی راه‌کارهای زیبا از جمله راه‌کاری که اشاره شد، بی‌تفاوت گذر کرد. برخی از راه‌کارهای ارائه شده، اصولاً فراتر از فرهنگ و ملتی خاص است.

بی‌جهت نیست که ظرف چندسال، بیش از یک میلیون نسخه از این کتاب تنها به زبان انگلیسی به فروش رسید. ترجمه به سایر زبان‌ها را هم بایستی به موفقیت این کتاب اضافه کرد.

وقتی راه حل «دیل کارنگی» را برای پیروزی بر نگرانی و اضطراب خواندیم، اگرچه برآیم تازگی داشت، اما ضمناً قدری از خودم خجالت کشیدم؛ زیرا قبل از آنکه با کتاب او آشنا شوم و از افاضات او مستفیض گردیده باشم، جمله‌ای از مولای متقیان را در گوشه ذهنم داشتم که فرمود: «کار، بزرگ‌ترین

تفریح است.»

مگر معنای این جمله کوتاه غیر از آن است که هرگاه خود را به صورت معقول به کاری مشغول بسازیم، جلو تهاجم اضطراب و تشویش خاطر را گرفته‌ایم؟

چرا دوست می‌داریم همواره نانی را که در سفره خانه داریم، از دست این و آن به قرض بگیریم و عروس خودمان را با لباس عاریتی بزرگ کنیم؟ یاد خواجه شیراز به خیر که سرود:

سال‌ها دل طلب جام‌جم از ما کرد
آنچه خود داشت، ز بیگانه تمنا می‌کرد

● چشم‌انداز تابستان

تابستان از راه رسیده و برای دانش‌آموزان و دانشجویان فرصتی فراهم شده تا چند ماه را به دور از مشغله‌های معمول زندگی به تنوع بگذرانند.

اگر تابستان را ایام بی‌کاری به حساب آوریم،

فرهنگی، اقتصادی و چه در برنامه‌های فردی مانند تحصیل و برنامه‌ریزی برای تعطیلات تابستان، نوعی حرکت در شکل آزمون و خطا خواهد بود، نه حرکتی جهت‌دار.

● سه برنامه

مهم‌ترین برنامه‌هایی که می‌تواند یک تابستان موفق را رقم بزند، در چند محور قابل ترسیم است:

محور اول:

مسافرت از جمله اقتضائات هر سن و سال، خصوصاً مقطع نوجوانی و جوانی است. تنوعی را که از این طریق در زندگی روزانه حاصل می‌شود با هیچ چیز دیگر نمی‌توان معامله کرد.

در گذشته‌های نه چندان دور، فلسفه مسافرت و سفر نوعی کسب تجربه و ازدیاد آگاهی‌ها و اطلاعات بوده است. پیاده‌روی در بیابان و کوه و دشت بر یافته‌های تجربی و علمی افراد می‌افزود و

محور دوم:

شرکت در کلاس‌های مفیدی مانند حسابداری، آموزش رایانه، فتوشاپ، گلدوزی، خیاطی، آمداد که از سوی مراکز تدارک دیده می‌شود، مفید است. در ایام تابستان معمولاً دو گونه مراکز در این زمینه فعالیت می‌کنند:

اول: مراکز خصوصی که طبعاً سودآوری وجهه همت آن‌هاست. هزینه شرکت در کلاس‌هایی که از سوی این مراکز گناشته می‌شود، معمولاً بالاست، در عین حال نمی‌توان ارزش آموزش‌های آن‌ها را نادیده گرفت.

دوم: مراکزی مانند کانون‌های فرهنگی تحت نظر آموزش و پرورش، کانون‌هایی که زیرنظر هلال‌احمر فعالیت می‌کنند و سایر مراکز نیز برنامه‌های مختلف آموزشی تهیه می‌کنند. فعالیت این مراکز اگرچه حالت نوعی «تولید انبوه» را

نگین فروزنده

لوقات فراغت

خانم مریم حیدری یکی از والدین است که نگران سرنوشت فرزندش می‌باشد. او می‌گوید: دخترم هرساله در این برنامه‌ها شرکت نموده، اما متأسفانه بار آموزشی این دوره‌ها در سطح پائینی است و امکانات و فضاهایی که در اختیار بچه‌ها قرار می‌دهند، نسبت به حجم زیاد هنرجویان بسیار پایین می‌باشد و هم چنین دختر من دوست دارد در یک رشته ارتقا پیدا کند، ولی برنامه‌های اوقات فراغت اغلب هرساله به صورت تکراری و با همان مربیان شروع می‌شود.

هنوز خردادما به اتمام نرسیده که سروکله بچه‌های شیطان در خیابان‌ها، کوچه و پس کوچه‌ها امان همسایه‌ها و رهگذران را بریده است. در یکی از کوچه‌های قدیمی شهر که جوی آب از وسط آن می‌گذرد و تابستان‌ها این جوی پر از آب می‌شود، بچه‌های قد و نیم‌قد با سروصدا از ابتدای کوچه تا انتهای کوچه، اطراف این جوی جمع می‌شوند و لباس‌های خود را به طرفی می‌اندازند و انگار که می‌خواهند در استخر بزرگی شیرجه بزنند، خود را در این جوی پرت می‌کنند. حالا تصور کنید اگر رهگذر بخت برگشته‌ای گذرش در این کوچه بیفتد و یا همسایه‌ای بخواهد از خانه‌اش بیرون بیاید، چه برسر رخت و لباس‌هایش می‌آید. در این میان پسر بچه‌ای که شورتور به نظر می‌رسد خود را علی نوبخت معرفی می‌کند:

- علی در تابستان که تعطیل می‌شوی، چه کاری انجام می‌دهی؟
- خوب معلوم است دیگر در تمام تابستان با دوستانم بازی می‌کنم!
- علی جان، دوست داری در تابستان به کلاس‌های آموزشی بروی، یا مطالعه کنی؟
- نه بابا تازه از درس و مشق راحت شدم، از هرچه کتاب توی دیباست بدم می‌آید. فقط دوست دارم شنا کنم (ناگفته نماند البته در جوی وسط کوچه)
آیا واقعاً نمی‌شود با ایجاد فضا و امکانات ورزشی مناسب از هدر رفتن انرژی و پتانسیل‌های این بچه‌ها جلوگیری کنیم؟

به من هم فکر کن در یکی از کانون‌های فرهنگی، گروهی از بچه‌ها با رنگ و بوم نقش‌آفرینی می‌کنند. عده‌ای مشغول ساختن گل‌های تزئینی و بعضی‌ها با رایانه مشغولند و عده‌ای هم ... در میان همه آن دختران، مرجان برخلاف همه دوستانش، با

صدای گام‌های تابستان، کم‌کم از گرمای شدید، روزهای طولانی و ملال‌آور و تعطیلی مدارس شنیده می‌شود. از خانه که بیرون می‌آیی، ازدحام جمعیت جوان گویی که دوبرابر شده. در کوچه پس کوچه‌های شهر، بچه‌های شیطانی را می‌بینی که با توپ‌های پلاستیکی مشغول بازی‌اند. جوان‌هایی را می‌بینی که در خیابان‌ها بدون هدف و برنامه‌ریزی در گرمای سرسام‌آور تابستان می‌چرخند و فرصت‌های طلایی جوانیشان را به باد می‌سپارند. جوانانی که خود شاهد فنا شدن لحظاتی هستند که با تمام ثروت‌های دنیا نمی‌شود جبران یک لحظه از آن را نمود. نود روز تعطیلی، آغاز نگرانی خانواده‌ها برای سرنوشت فرزندانشان است. این در حالی است که داستان هرساله با نصب پلاکاردها و آگهی‌های تبلیغاتی، شعارها، آمار و عملکرد مسئولین در ارتباط با اوقات فراغت جوانان در رسانه‌ها شروع می‌شود. اما فرجام این داستان را باید در میان جوان‌ها و سازمان‌های متولی که به ظاهر تعدادشان هم زیاد است مانند سازمان ملی جوانان، سازمان فرهنگی هنری شهرداری، نیروی مقاومت بسیج، سازمان دانش‌آموزی، جمعیت هلال احمر و ... سراغ گرفت.

تابستان امسال، دوازده میلیون جوان تحت پوشش برنامه‌های اوقات فراغت سازمان ملی جوانان قرار می‌گیرند.

در سایت سازمان ملی جوانان به این مطلب برخورد نمودیم که اعتباری معادل بیست و چهار میلیارد ریال اعتبار به منظور پوشش اوقات فراغت جوانان کشور در نظر گرفته شده و تابستان امسال دوازده میلیون جوان تحت پوشش برنامه‌های اوقات فراغت قرار می‌گیرند. آقای رحیم عبادی رئیس سازمان ملی جوانان و مشاور رئیس جمهوری در این سایت با اعلام این خبر برنامه‌های اوقات فراغت را در سه محور فرهنگی، اجتماعی و گردشگری و فعالیت‌های آموزشی مشخص نموده است که کلیه این فعالیت‌ها با همکاری دستگاه‌های دولتی و غیردولتی به اجرا در می‌آید.

با تعطیل شدن مدارس خیلی از والدین و دانش‌آموزان، چشم‌امیدشان به برنامه‌های اوقات فراغت است و خوشحالند که در طول تابستان با استفاده از برنامه‌های فرهنگی و آموزشی این نهادها، روزهای پربار و با نشاطی را خواهند داشت. اما در این راستا آن‌ها حق دارند برخی از مشکلات این طرح را به گوش متولیان این امر برسانند.

بهتر است این چندماه را ایام فراغت و بی‌کاری نام نگذاریم، «ایام تنوع و بازسازی» عنوانی است که معقولانه‌تر و منطقی‌تر می‌نماید.

می‌نماید، در عین حال برای قشر کم درآمد جامعه مفید است. این مراکز معمولاً برای برخی افراد خاص تخفیفی هم در هزینه‌ها قائل خواهند شد. دانش‌آموزان و دانشجویان می‌توانند در ایام تابستان به تناسب حال و علاقه و ذوق خود در یک یا چند کلاس و دوره شرکت کنند و با عنایت به هزینه اندک این دوره‌ها (که گاه تا یک دهم هزینه معمول می‌باشد) دوره‌های آموزشی خاصی را به کارنامه زندگی خود اضافه کنند.

دو نکته را در این خصوص باید در نظر داشت: اول: شرکت در این دوره‌ها بایستی براساس علاقه درونی باشد؛ نه براساس اجبار و تبلیغات. دوم: اصولاً این دوره‌ها طرح کلی آموزشی را ارائه می‌کنند و فرصت چندانی را صرف ریزه‌کاری رشته مورد نظر نمی‌کنند؛ لذا بهتر است کارآموز ضمن اخذ طرح‌های کلی، به صورت فردی و حتی طی ماه‌های بعد به صورت فعال و تخصصی، پیگیر آموخته‌های کلی خود باشد. به عبارت دیگر اصولاً این دوره‌ها طرح کلی را ارائه می‌کنند، آموزش تخصصی و حرفه‌ای شدن در دوره‌های خاص به تمرین و ممارست بعدی بستگی دارد.

محور سوم:

سومین توصیه که با رعایت آن می‌توان از ایام تابستان به نحوی مطلوب استفاده کرد مطالعه کتاب می‌باشد. متأسفانه در جامعه ما بنا به دلایلی که حتی بیان رؤوس آن‌ها هم فراتر از این نوشتار است، مطالعه به کتاب درسی منحصر گردیده؛ لذا سرانه مطالعه در کشور ما بسیار اندک است. این میزان در تابستان که دانش‌آموزان و دانشجویان با کتاب و درس و بحث فاصله می‌گیرند، کمتر خواهد شد.

از سوی دیگر به این نکته هم بایستی توجه کرد که فعالیت و جوش ذهن، نسبت مستقیمی با درگیری آن با مسائل علمی دارد، لذا اگر دانش‌آموز یا دانشجو در طول تابستان مطالعه را کنار بگذارد، ذهن او دچار نوعی رخوت و سستی می‌گردد و به راه انداختن آن برای همراه قدری مشکل می‌نماید. بر این اساس، مطالعه کتاب‌های مورد علاقه در طول تابستان دو فایده خواهد داشت.

اول: بر آندوخته‌های قبلی دانش‌آموز و دانشجو افزوده می‌شود که این نکته موضوعیتی خاص دارد و ذاتاً ارزشمند است.

دوم: ذهن را از آنکه دچار سستی و رخوت گردد، مصونیت می‌بخشد و آن را همواره در حالت آمادگی نگه می‌دارد.

• فراموش نکنیم:

تابستان فرصت بی‌کاری نیست؛ فرصتی است برای ایجاد نوعی تنوع در زندگی به منظور ایجاد آمادگی برای ورود به ماه‌های بعد. روزهای طلایی پیش رویتان باد!

شرکت در کلاس‌های مفیدی مانند حسابداری، آموزش رایانه، فتوشاپ، گلدوزی، خیاطی، امداد که از سوی مراکز تدارک دیده می‌شود، مفید است.

